

STORTINGET

Innst. 249 L

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Prop. 31 L (2019–2020)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om redaksjonell uavhengighet og ansvar i redaktørstyrte journalistiske medier (medieansvarsloven)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Kulturdepartementet legger i proposisjonen fram et forslag til ny lov om redaksjonell uavhengighet og ansvar i redaktørstyrte journalistiske medier (medieansvarsloven). Forslaget innebærer en oppdatering og samling av gjeldende særregler om rettslig ansvar på medieområdet i en ny teknologinøytral særlov, og introduserer også enkelte nye lovregler.

1.2 Bakgrunnen for lovforslaget

Diskusjonen om hvorvidt ansvarsreglene på medieområdet bør oppdateres og samles i en egen medieansvarslov, har pågått i mange år. Først ved nedsettelsen av Medieansvarsutvalget i 2009 fikk man imidlertid en samlet gjennomgang og vurdering av regelverket.

Lovforslaget følger opp Medieansvarsutvalgets utredning NOU 2011:12 Ytringsfrihet og ansvar i en ny mediehverdag og Stortingets anmodningsvedtak av 17. januar 2017, der regjeringen ble bedt om å utrede ny medieansvarslov. Det følger også av regjeringens politiske plattform at den vil fremme en ny lov om medieansvar og i den forbindelse vurdere blant annet redaktøransvaret og kildevernreglene. Spørsmål knyttet til kildevernet i straffeprosessloven og tvisteloven følges opp i en separat

prosess, jf. Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat av 24. september 2018. Forslaget om å fremme en egen medieansvarslov er likevel vurdert i sammenheng med de foreslåtte endringene i prosesslovene.

Kulturdepartementet sendte 9. mai 2018 et forslag til ny lov om redaksjonell uavhengighet og ansvar i redaktørstyrte journalistiske medier på høring. Forslaget fulgte i det vesentlige opp vurderingen til mindretallet i Medieansvarsutvalget av at det både prinsipielt og praktisk er behov for å etablere en medieansvarslov, og at særreglene om ansvar bør samles med bestemmelsene om redaksjonell uavhengighet i mediefridomslova.

I proposisjonen har departementet redegjort nærmere for de ulike forslagene i høringsnotatet og høringsinstansenes svar.

1.3 Utvikling i medieteknologi og utfordringer på ytringsfrihetsområdet

Gjeldende ansvarsregler på mediefeltet ble i stor grad utformet før utviklingen av nettbaserte og digitale produksjons- og formidlingsformer, hvor brukerne og aktører utenfor de etablerte mediene har fått en helt ny posisjon i mediebildet. Den teknologiske utviklingen har endret tradisjonelle medier radikalt, samtidig som nye medieformer har vokst fram. For å kunne vurdere behovet for endringer i disse reglene er det derfor nødvendig å se nærmere på hvordan mediesektoren har endret seg, og hvilke utfordringer dette medfører – både for borgerne, medieaktørene og offentligheten (det offentlige rom).

Enkelte utfordringer har direkte sammenheng med teknologiske endringer og nye medietjenester. Et eksempel er bruken av algoritmer for å personifisere og filtrere nyheter og kommersielt innhold for brukerne. Dessuten har mediehusene i større grad begynt å distri-

buere sitt redaksjonelle innhold på egne profiler i sosiale medier, men også gjennom publiseringstjenester som for eksempel Facebook Instant Articles, Google AMP, Apple News og lignende hybrider av redaksjonelle og sosiale medietjenester. Andre utfordringer er knyttet til mer grunnleggende politiske og sosiale endringer i samfunnet. Dette gjelder for eksempel økt overvåkning av kommunikasjonsnettene for å bekjempe terror og annen alvorlig kriminalitet, og økt spredning av propaganda, desinformasjon eller hatefulle ytringer på nettet. Felles for alle disse utfordringene er likevel at de i større eller mindre grad påvirker infrastrukturen for ytringer og muligheten til å få fram et mangfold av nyheter, informasjon og meninger i et åpent og sunt debattklima.

Både Grunnloven § 100 og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 10 pålegger staten en positiv forpliktelse til å tilrettelegge for at borgerne kan utøve sin ytringsfrihet. Myndighetene må derfor aktivt vurdere om det er behov for tiltak for å sikre at så vel ytringsfriheten som andre menneskerettigheter ivaretas i praksis. Tiltak kan bestå i nødvendig tilpasning av lovgivning eller andre virkemidler.

Departementet oppsummerer drøftelsen i dette kapitlet i proposisjonen med at digitaliseringen utvilsomt har ført til en betydelig demokratisering av den offentlige samtalen. I dag har enhver med tilgang til en datamaskin i prinsippet en ubegrenset mulighet til å innhente og formidle informasjon og synspunkter. Dette har gjort at redaktørens rolle som portvokter ikke lenger er like framtrædende, og det har bidratt til å skape uklarhet når det gjelder det rettslige ansvaret for innhold som publiseres.

Beslutninger om publisering tas nå i stor grad av enkeltpersoner uten et bevisst forhold til publisistiske og etiske prinsipper, og av aktører med andre motiver enn den tradisjonelle mediebransjen. Det har tilrettelagt for spredning av hatefulle ytringer, propaganda og desinformasjon som kan skade den offentlige samtalen. Samlet sett kan utviklingstrekkene departementet har beskrevet i dette kapitlet, innebære en risiko for at tilliten til mediene svekkes, en tillit som et moderne demokrati er avhengig av.

1.4 Rettslige rammer for ytringsfriheten

Ytringsfriheten er en grunnleggende menneskerettighet forankret både i Grunnloven § 100 og i flere internasjonale konvensjoner Norge er bundet av. Mest framtrædende er Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 10 og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 19, som gjelder som norsk lov, jf. menneskerettsloven § 2. Bestemmelsene i EMK artikkel 10 og SP artikkel 19 inneholder noenlunde tilsvarende forpliktelser. I norsk rett er det EMK artikkel 10 som har hatt størst innflytelse på rettstilstanden.

Lovbestemmelser om ansvar for ytringer i mediene må utformes og tolkes i lys av både Grunnloven § 100 og de forpliktelsene som Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) har utledet av EMK artikkel 10. Ved motstrid mellom norsk rett og konvensjonen har EMK forrang, jf. menneskerettsloven § 3.

Grunnloven § 100 tar som utgangspunkt at ytringsfriheten skal verne tre grunnleggende prosesser: sannhetssøking, demokratiet og individets frie meningsdannelse.

Andre ledd i bestemmelsen regulerer konkret muligheten til å holde noen «rettslig ansvarlig for å ha meddelt eller mottatt opplysninger, ideer og budskap» og går dermed direkte inn på temaet for lovforslaget. I henhold til § 100 andre ledd kan man bare holdes rettslig ansvarlig for ytringer dersom dette «lar seg forsvare holdt opp imot ytringsfrihetens begrunnelse i sannhetssøken, demokrati og individets frie meningsdannelse». Dermed er det nødvendig å vurdere hvordan en begrensning i ytringsfriheten konkret vil påvirke de prosessene som ytringsfriheten skal verne om. Hvor langt ytringsfriheten rekker, beror på en avveining mot andre beskyttede interesser, for eksempel personvernet og privatlivets fred.

Infrastrukturkravet i § 100 sjettede ledd – at det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale – er også særlig relevant i denne sammenheng.

Europarådets ministerkomité og den parlamentariske forsamling har vedtatt en rekke resolusjoner og rekommandasjoner som gir anbefalinger til medlemsstatene på medieområdet. Disse er ikke rettslig bindende for Norge, men er veiledende normer for medlemsstatene og kan ha stor betydning for standardsetting.

I proposisjonen omtales rekommandasjonen «A new notion of media» (CM/Rec(2011)7, vedtatt 21. september 2011). Den er et forsøk på veilede medlemsstatene i utfordringene som har oppstått som følge av utviklingen av medieteknologi.

Dessuten omtales rekommandasjonen «Roles and responsibilities of internet intermediaries (CM/Rec(2018)2, vedtatt 7. mars 2018), som gir retningslinjer til medlemslandene om hvordan menneskerettighetene og grunnleggende rettsstatsgarantier skal beskyttes og fremmes ved regulering av elektroniske plattformtilbydere.

1.5 Oversikt over reguleringen i øvrige nordiske land

Alle våre nordiske naboland har ansvarsregulering av mediene i egne lovverk, men de konkrete reglene om plassering av ansvar for medieinnhold bygger på ulike modeller. Det er også forskjeller mellom landene med hensyn til hvilke medier som er omfattet av reglene. I

proposisjonen gis det en oversikt over reguleringen av medieansvaret i øvrige nordiske land.

Sverige skiller seg ut ved at reguleringen er gitt i grunnlover som, basert på en langvarig rettstradisjon, fastsetter et svært detaljert beskyttelsessystem for trykke- og ytringsfriheten. Reguleringen er også unik i den forstand at den bygger opp om «ansvarlig utgivare» (i praksis redaktøren) som eneansvarlig for alt innhold som publiseres. Det rettslige ansvaret for innholdet i periodiske skrifter, radioprogram og tekniske opptak som filmer, videogram og andre lydopptak ligger alene på den ansvarlige utgiveren som eieren har utpekt. Alminnelige ansvarsregler gjelder likevel for visse typer direktensendinger.

1.6 Grunnlag og behov for samling av særregler i en medieansvarslov

Det er langvarig tradisjon i norsk rett for særregulering av rettslig ansvar på medieområdet. Disse reglene er i dag spredt på flere lover. Den mest sentrale bestemmelsen er det strafferettslige redaktøransvaret i straffeloven § 269, som gir redaktøren et skjerpet straffansvar for ytringer publisert i trykt skrift og kringkasting.

Den overordnede begrunnelsen for disse reglene er å sikre ytrings- og informasjonsfriheten.

Medieansvarsutvalget foreslo flere endringer i ansvarsreglene. Utvalget var likevel delt i synet på om det bør etableres en egen medieansvarslov.

Departementet konstaterer at høringen i 2018 om forslag til ny medieansvarslov gir bred støtte for å etablere en slik lov. Ingen av høringsinstansene går imot forslaget. Dette er i samsvar med de synspunktene som kom fram i forbindelse med høringen av Medieansvarsutvalgets utredning i NOU 2011:12 Ytringsfrihet og ansvar i en ny mediehverdag. Her gikk særlig bransjeorganisasjonene hardt ut mot flertallets anbefaling om ikke å etablere en medieansvarslov.

Departementet legger til grunn at en medieansvarslov må forankres i infrastrukturkravet i Grunnloven § 100 sjette ledd. De redaktørstyrte journalistiske mediene, eller «pressen», har tradisjonelt vært ansett som et særlig viktig element i den demokratiske infrastrukturen.

Utviklingen i mediebildet har utvilsomt gjort grenseoppgangen mellom de redaktørstyrte journalistiske mediene og andre aktører og tjenester mer flytende og uklare.

Til tross for dette er departementet enig med mindretallet i Medieansvarsutvalget i at det fortsatt går et prinsipielt viktig skille mellom medier som har en ansvarlig redaktør, og medier som ikke har det. De redaktørstyrte journalistiske mediene er underlagt pressens selvømmesystem og kjennetegnes derfor av at det redaksjonelle arbeidet drives etter journalistiske normer og prinsipper basert på profesjonalitet og bransjetilhørighet. Redaktørstyrte journalistiske medier jobber også under prinsippet om redaksjonell uavhengighet

fra eierne, som også er lovfestet. Dette innebærer også at de redaktørstyrte journalistiske mediene har større troverdighet enn ikke-redigerte medier.

Utfordringen for dagens mediebrukere er særlig å skille god fra dårlig informasjon, å skille velfunderte synspunkter fra konspirasjonsteorier, å skille balanserte framstillinger fra tendensiøse eller forutinntatte og så videre. Her har redaktøren og de redaktørstyrte journalistiske mediene fortsatt en avgjørende funksjon som garantister for en åpen og opplyst offentlig samtale.

Neste spørsmål er om disse rettspolitiske hensynerne best kan fremmes ved å samle de aktuelle særreglene i én felles lov.

Å samle reglene i én lov vil bidra til en ryddigere lovstruktur og til en mer oversiktlig rettssituasjon for både publikum og bransjen. Videre kan man ved å samle reglene i én og samme lov sikre at senere endringer vil bli vurdert i sammenheng og i lys av lovformålet, som er forankret i Grunnlovens infrastrukturkrav. Samling av reglene i en egen lov kan gjøre det enklere for mediebrukerne å håndheve sine rettigheter når ytringsfrihetens grenser overskrides.

En ny teknologinøytral lov om redaksjonell uavhengighet og ansvar i redaktørstyrte journalistiske medier vil «legge til rette for at det eksisterer et institusjonelt grunnlag for offentlig meningsutveksling», jf. Ytringsfrihetkommisjonens vurderinger. I loven samles bestemmelser fra mediefridomslova, straffeloven og skadeserstatningsloven, og det foreslås også enkelte nye lovregler.

Muligheten for å overføre reglene om kildevern til en eventuell ny medieansvarslov ble omtalt i Kulturdepartementets høringsnotat. Dette ble ansett som uaktuelt, blant annet med henvisning til at kildevernreglene er en del av et bredere sett med bevisregler i prosesslovene. Reglene kan dessuten påberopes også av andre aktører enn de som arbeider for redaktørstyrte journalistiske medier, jf. for eksempel Høyesteretts kjennelse i Rt. 2015 side 1 286 (Rolfsen-saken). Høringen har ikke gitt grunnlag for å endre denne vurderingen.

Derimot var det bred støtte i høringen til å utrede en lovfestet taushetsplikt i tilfeller hvor kilden er lovet anonymitet. En slik bestemmelse i en medieansvarslov kan etter departementets vurdering utfylle og bygge opp under det formelle kildevernet i prosesslovene. Samtidig reiser det en rekke rettslige spørsmål knyttet til hvordan plikten konkret skal utformes og avgrenses. Departementet vil utrede spørsmålet videre i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

1.7 Formål

Departementets hovedmål med lovforslaget er å understøtte de redaktørstyrte journalistiske medienes rolle som garantister for en åpen og opplyst offentlig samtale, jf. infrastrukturkravet i Grunnloven § 100 sjette

ledd og regjeringens mediepolitiske mål. Myndighetene har siden 2004 hatt et grunnlovfestet ansvar for å legge aktivt til rette for faktisk ytringsfrihet, i praksis ved å sørge for at det finnes en velfungerende infrastruktur for den demokratiske samtalen.

Etter departementets vurdering er lovregler om redaksjonell uavhengighet og plassering av rettslig ansvar for medieinnhold et sentralt element i oppfyllelsen av myndighetenes overordnede ansvar for å sikre reell ytringsfrihet og oppbygging av et offentlig rom. Lovens formål bør derfor også knyttes tydelig og uttrykkelig opp mot dette ansvaret.

En slik formålsbestemmelse vil bidra til å understreke at regler som tidligere var plassert i ulike lovverk, har et felles underliggende mål, og gi viktig veiledning for tolkningen av bestemmelsene. Særlig vil lovformålet være sentralt i tolkningen av lovens virkeområde, som er foreslått basert på skjønsmessige kriterier som må utvikles og klargjøres i praksis. Lovformålet vil også kunne gi veiledning ved framtidige vurderinger av behovet for endringer i regelverket.

Det har ikke kommet fram noen synspunkter under høringen som tilsier at departementets forslag til formålsbestemmelse bør endres, og forslaget opprettholdes som § 1.

Formålsbestemmelsen slår fast at målsettingen med loven er å legge til rette for en «åpen og opplyst offentlig samtale», jf. infrastrukturkravet i Grunnloven § 100 sjette ledd. Dette gjør loven både ved å sikre at mediene som omfattes av loven, er redaksjonelt uavhengige fra eierne, og ved å etablere klare ansvarsforhold for det innholdet som blir publisert. Begge typer av bestemmelser bidrar til å bygge opp under de redaktørstyrte journalistiske medienes posisjon i infrastrukturen for offentlig utveksling av informasjon og meninger.

1.8 Virkeområde

Gjeldende ansvarsregler på mediefeltet har ulikt virkeområde.

Departementet la i høringsnotatet til grunn at lovens virkeområde bør omfatte redaktørstyrte journalistiske medier på alle plattformer. Departementet viste til at de hensynene som begrunner reglene, er knyttet til redaktørens funksjon i disse mediene og ikke til konkrete distribusjonsteknologier.

I lovforslaget er lovens saklige virkeområde definert i § 2 første ledd. Virkeområdet er teknologinøytralt, det vil si at det er uten betydning hvilken medieteknologi som benyttes for å framføre medieinnholdet til allmennheten. Både kringkasting, presse, elektroniske medier og mobile plattformer er derfor omfattet. Bestemmelsen tar også høyde for at mediene i fremtiden kan komme til å benytte seg av teknologier som ennå ikke er utviklet. Det er dermed mediets formål og funk-

sjon som er avgjørende for om et medium faller inn under loven eller ikke.

Flere av høringsinstansene advarte mot at forslaget etter ordlyden kan gi loven et for snevert virkeområde. Blant annet ble det foreslått en presisering av at mediet ikke nødvendigvis må drive med både «produksjon og formidling», og at «og» derfor bør erstattes med «eller» i lovteksten. Det ble vist til at en rekke produksjonsselskaper innenfor film og TV åpenbart driver journalistisk produksjon og hvor redaktørene kvalifiserer for medlemskap i Norsk Redaktørforening.

Departementet ser ikke grunn til at innholdsleverandører eller aktører som bare omsetter til andre mediekkanaler eller lignende, for eksempel nyhetsbyråer, produksjonsselskaper osv., skal være omfattet av loven. Dette gjelder selv om disse skulle kvalifisere for medlemskap i Norsk Redaktørforening. Departementet mener at produksjon og formidling fortsatt bør opprettholdes som kumulative vilkår. Departementet ser imidlertid at begrepet «publisering» kan være mer dekkende og presist enn «formidling», og foreslår en endring i bestemmelsen på dette punktet.

I andre ledd avgrenses det mot medier som har som hovedformål å drive med reklame eller markedsføring.

1.9 Definisjoner

I høringsnotatet foreslo departementet legaldefinisjoner av «redaktør», «utgiver», og – under noe tvil – «redaksjonelt innhold» og «brukergenerert innhold». Departementet understreket at det særlig kan være risikabelt å forsøke å definere hva brukergenerert innhold er. Begrepet kan ha ulik betydning i ulike kontekster. Man må også ta høyde for at forståelsen av hva som er brukergenerert innhold, kan endre seg i takt med medieutviklingen. Departementet viste likevel til at det av lovtekniske grunner kan være hensiktsmessig å definere både redaksjonelt innhold og brukergenerert innhold, etter som redaktørens plikter og ansvar etter lovforslaget vil avhenge av hvilken type innhold det er snakk om.

Høringen gir støtte for å gi en bestemmelse med legaldefinisjoner av de sentrale begrepene i loven. Det vises til lovforslaget § 3. Forslaget innebærer at straffeloven § 270 fjerde ledd kan oppheves.

Departementet mener at en lovbestemt definisjon av «redaksjonelt innhold» som inkluderer kommersielt innhold, er uheldig. Skillet mellom redaksjonelt og kommersielt innhold står sentralt både i presseetikken og i forbrukerlovgivningen. Det er blant annet et grunnleggende prinsipp at all reklame skal merkes som reklame, herunder produktplassering og innholdsmarkedsføring. I bransjen er det ikke naturlig å inkludere reklame eller andre former for markedsføring når man snakker om «redaksjonelt innhold», eller når man sier at noe står på «redaksjonell plass». Uttrykket «redaksjonelt innhold» er dessuten benyttet i enkelte forskrifter om

mediestøtte, hvor det ut fra sammenhengen er klart at reklame og markedsføring ikke skal anses som «redaksjonelt innhold».

1.10 Redaktørplikt mv.

Det finnes i dag flere lovbestemmelser som direkte eller indirekte pålegger bestemte medier en plikt til å utpeke en redaktør og i tillegg også opplyse om hvem som er redaktør.

Høringen gir bred oppslutning om forslaget om å lovfeste en redaktørplikt som viderefører gjeldende bestemmelse i mediefridomslova § 3. Hovedpoenget med en redaktørplikt er ikke å sikre at noen faktisk redigerer. Dette vil følge som en praktisk nødvendighet i alle medier hvor kapasiteten for publisering av redaksjonelt innhold på en eller annen måte er begrenset. Poenget med å konkret utpeke en redaktør er snarere å sikre at det er tydelig markert – både overfor redaktøren selv, øvrige ansatte, selskapsledelsen, eierne, kildene, publikum, politiet og rettsvesenet – hvem som er tildelt denne funksjonen.

Denne markeringen sikrer at redaktøren selv er bevisst på, og tar et personlig ansvar for, innholdet i det som publiseres. Dette legger til rette for at virksomheten overholder gjeldende lovgivning, etiske regler og publisistiske prinsipper. Videre sikrer det både krenkede enkeltpersoner, politiet og rettsvesenet et klart ansvarspunkt, noe som er særlig viktig i tilfeller hvor noen opplever at det har blitt framsatt uriktige faktiske opplysninger eller mener seg krenket av innhold publisert i mediene, og ønsker å holde noen ansvarlig.

Høringen gir også støtte til departementets vurdering av at det ikke er behov for å lovregulere sanksjon eller håndheving av selve plikten til å utpeke redaktør.

Høringsinstansene gir også tilslutning til forslaget om å lovfeste en plikt til å opplyse om hvem som er redaktør i mediet, tilsvarende det som gjelder for den periodiske pressen etter straffeloven § 270 andre ledd. I proposisjonen begrunner departementet nærmere hvorfor en slik plikt bør lovfestes.

Forslaget om en bestemmelse som pålegger redaktøren å sørge for at det gis kontaktinformasjon til mediet, er ny i norsk rett, men forslaget om å gi slik kontaktinformasjon er begrunnet i de samme hensynene som ligger bak bestemmelsen om identifikasjonsplikt i kringkastingsloven § 2-16.

Departementet overlater det ellers til bransjen å vurdere behovet for nærmere regler for hvordan opplysningene skal gis.

Departementet går ikke inn for å knytte sanksjoner til overtredelse av plikten til å publisere navnet på redaktøren og kontaktinformasjon.

Forslaget vil erstatte straffeloven § 270 andre ledd (opplysningsplikt for trykt skrift), som dermed kan oppheves.

Forslaget til bestemmelse om plikt til å utpeke redaktør fremmes som § 4, mens forslaget til bestemmelse om opplysningsplikt fremmes som § 5.

Høringen gir støtte til forslaget om å oppheve straffeloven § 270 første ledd om plikt til å oppgi foretaksnavn og trykkested. Bestemmelsen er ikke en særregel for de redaktørstyrte journalistiske massemediene, men må likevel sees i sammenheng med disse reglene. Etter departementets vurdering gjør de øvrige endringene som foreslås i § 270, det ikke lenger naturlig å opprettholde regelen.

Departementet viser også til at det etter lov 15. juni 2018 nr. 40 om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven) ikke lenger gjelder noe krav om å opplyse om trykkeri og trykkested.

1.11 Redaksjonell uavhengighet

Lov om redaksjonell friedom i media (mediefridomslova) har som uttalt formål å sikre redaksjonell uavhengighet i mediene og innebærer en delvis lovfesting av prinsippene i Redaktørplakaten. Brudd på bestemmelsene i loven er ikke straffesanksjonert og kan heller ikke håndheves gjennom administrative sanksjoner. Prinsippet om redaksjonell uavhengighet er også uttrykt flere steder i kringkastingsloven.

I høringsnotatet foreslo departementet å videreføre reglene om redaksjonell uavhengighet i den nye medieansvarsloven. Departementet vurderte ikke behovet for materielle endringer i bestemmelsene og viste til at loven er så vidt ny at det trolig ikke foreligger noe stort behov for en oppdatering i lys av den teknologiske utviklingen på medieområdet. Forslaget innebærer at mediefridomslova kan oppheves i sin helhet.

Spørsmålet om å endre eller oppheve kringkastingsloven § 6-2 om NRK-styrets myndighet i den løpende programvirksomheten og § 2-3 første ledd om utenforståendes innsyn i programmateriale før sending bør vurderes i forbindelse med den forestående revisjonen av kringkastingsloven.

Bestemmelsen om redaksjonell uavhengighet foreslås inntatt som § 7 i forslaget til ny medieansvarslov. Første ledd viderefører mediefridomslova § 4 første ledd med en redaksjonell endring og skal forstås på samme måte. Bestemmelsen slår fast at det er redaktøren som står for den daglige ledelsen og driften av redaksjonen. At det er redaktøren som tar avgjørelser i «redaksjonelle spørsmål», innebærer først og fremst at det er redaktøren som bestemmer hva som skal publiseres i mediet.

Bestemmelsen presiserer at redaktørens uavhengighet gjelder innenfor rammen av det konkrete mediets «grunnsyn og formål». Presiseringen sikrer eieren en overordnet kontroll med det ideologiske grunnlaget for mediet.

Andre ledd viderefører mediefridomslova § 4 andre ledd med en redaksjonell endring og innebærer en presisering av hovedregelen i første ledd på to punkter. For det første kan utgiver, eier eller øvrig selskapsledelse ikke instruere eller overprøve redaktøren i redaksjonelle spørsmål. For det andre kan eierne ikke kreve å få gjøre seg kjent med skrift, tekst eller bilde eller høre eller se programmateriale før det blir offentliggjort.

Tredje ledd er en videreføring av mediefridomslova § 5 og fastsetter at bestemmelsene i første og andre ledd ikke kan fravikes gjennom avtale eller annet rettsgrunnlag til ugunst for redaktøren.

1.12 Hovedregel om straffe- og erstatningsansvar i mediene

Hovedregelen i norsk rett er at enhver som har ytret seg eller medvirket til å framsette en ytring, er straffe- og erstatningsrettslig ansvarlig for ytringens innhold. Utgangspunktet er at de samme reglene for plassering av rettslig ansvar gjelder uavhengig av om en ytring framsettes gjennom redaktørstyrte journalistiske medier eller gjennom andre kanaler eller fora. Dette omtales gjerne som det «naturlige ansvarssystemet». Det strafferettslige redaktøransvaret og de andre ansvarsreglene på mediefeltet representerer dermed ulike unntak fra, eller supplement til, dette systemet.

I høringsnotatet foreslo departementet en bestemmelse i medieansvarsloven som slår fast at også ved publisering gjennom mediene vil hovedregelen være at enhver er ansvarlig for sine egne ytringer etter lovgivningens alminnelige regler. Formålet var blant annet å markere de særlige ansvarsreglenes subsidiære karakter.

Høringen gir støtte til forslaget om å lovfeste en hovedregel om at enhver som ytrer seg eller medvirker til publisering av en ytring gjennom mediene, er straffe- og erstatningsrettslig ansvarlig for innholdet etter lovgivningens alminnelige regler. Departementet viser til at et overordnet hensyn som ligger til grunn for forslaget om en ny medieansvarslov, er å fjerne rettslig usikkerhet og tydeliggjøre hvilke regler som gjelder, ved å lage et mer enhetlig rettslig system for plassering av straffe- og erstatningsansvar for innhold i de redaktørstyrte journalistiske mediene. Selv om en slik lovregel bare vil være en konstatering av gjeldende rett, har den klare pedagogiske fordeler, noe også flere av høringsinstansene peker på.

Bestemmelsen om straff- og erstatningsansvar foreslås tatt inn i § 8.

1.13 Det strafferettslige redaktøransvaret

1.13.1 Sammendrag

Det strafferettslige redaktøransvaret framgår i dag av straffeloven § 269.

BEHOVET FOR ET SÆRSKILT REDAKTØRANSVAR

Høringen har vist bred støtte til forslaget om å videreføre det særskilte strafferettslige redaktøransvaret og gjøre det teknologinøytralt ved å flytte bestemmelsen fra straffeloven over til en ny medieansvarslov. Den nye bestemmelsen i § 9 er en videreføring av straffeloven § 269, som foreslås opphevet.

Dagens velutviklede presseetiske regelverk og sterke selvdømmeordning vil i de aller fleste tilfellene sikre kvalitetskontroll og betryggende redigering av norske medier. Det strafferettslige redaktøransvaret har svært sjelden blitt aktuelt i praksis, og kun i saker om ærekrenkelser, som ikke lenger er straffbart etter den nye straffeloven. Departementets hovedbegrunnelse for å videreføre det særskilte redaktøransvaret er imidlertid bestemmelsens preventive effekt.

VALG AV ANSVARSMODELL

Departementet konstaterer at de fleste bransjeaktørene ønsker et eneansvar etter svensk modell. Denne modellen ble avvist av departementet i høringsnotatet.

Departementet opprettholder forslaget om å videreføre redaktøransvaret som et strengt uaktsomhetsansvar med omvendt bevisbyrde. Denne ansvarsmodellen bygger på at selv om redaktøren går inn og tar et utvidet ansvar for innholdet i det publiserte mediet, så fritar det verken journalisten, den originære ytreren eller eventuelt andre medvirkere for straff. Disse kan i utgangspunktet derfor straffes på lik linje med redaktøren, forutsatt at de objektive og subjektive vilkårene for straff i det aktuelle straffebudet er oppfylt for deres vedkommende.

SPØRSMÅLET OM ANSVARET SKAL AVGRENSSES MOT MARKEDSFØRING

En rekke av høringsinstansene går imot forslaget om å avgrense det særlige strafferettslige redaktøransvaret mot reklame og markedsføring.

Departementet ser at avgrensningen kan få en mer indirekte betydning for redaktørfunksjonen i medievirksomhetene. Hvis redaktøren ikke har et skjerpet straffansvar for annonseinhold, vil det også kunne svekke grunnlaget for å legge myndigheten over dette innholdet til redaktøren og argumentasjonen for å sikre redaktøren en uavhengig stilling i utøvelsen av en slik myndighet.

Departementet ser også at grensene mellom reklame, innholdsmarkedsføring og redaksjonelt innhold kan være flytende. Det å trekke opp grensene mellom reklame og redaksjonelt innhold vil dessuten være et redaksjonelt spørsmål som bør ligge til redaktøren. Departementet opprettholder derfor ikke forslaget om å innskrenke redaktøransvaret, og foreslår å presisere i bestemmelsen at det strafferettslige redaktøransvaret også vil omfatte «markedsføring», som skal forstås i samsvar med markedsføringsloven.

STRAFFERAMME OG MEDVIRKNINGSANSVAR

I de tilfeller hvor redaktøren straffes på bakgrunn av bestemmelsen i straffeloven § 269 første ledd om det strafferettslige redaktøransvaret, er straffen etter andre ledd bot eller fengsel inntil seks måneder.

Det kan likevel ikke idømmes strengere straff enn etter den aktuelle lovbestemmelsen som er overtrådt. Dette illustrerer at redaktøransvaret innebærer at redaktøren trer inn i ansvaret for den aktuelle overtredelsen. Det er derfor logisk at det er strafferammen i det enkelte straffebud som er førende for straffenivået, men altså med en øvre grense på fengsel inntil 6 måneder. Strafferammen er med dette betydelig lavere enn etter flere av de straffebestemmelsene som kan aktualisere et redaktøransvar, jf. for eksempel straffeloven § 185 om hatefulle ytringer, som har en øvre strafferamme på fengsel inntil tre år, eller straffeloven § 267 om privatlivets fred, som har en øvre strafferamme på fengsel inntil ett år.

Departementet foreslår ingen endringer i reglene om strafferamme, men anser at bøter i praksis vil være regelen. Bruk av fengselsstraff som reaksjon mot en redaktør for publisering av rettsstridige ytringer han ikke kjente til vil være et svært inngripende virkemiddel som vil måtte vurderes nøye i lys av nødvendighetskravet i EMK artikkel 10 nr. 2 og EMD-praksis. Det foreslås at medvirkning ikke skal være straffbart.

1.14 Redaktørens særlige erstatningsansvar

Skadeserstatningsloven § 3-6 ilegger erstatningsansvar for «den som har krenket privatlivets fred [...] såfremt han har utvist uaktsomhet eller vilkårene for straff er oppfylt». I henhold til redaktøransvaret i straffeloven § 269 kan vilkårene for å straffe redaktøren etter straffeloven § 267 om krenkelse av privatlivets fred være oppfylt selv om han ikke kjente til innholdet i meddelelsen. Gjennom henvisningen til straffevilkårene kan redaktøren dermed også være erstatningsansvarlig for en rettsstridig privatlivskrenkelse som er publisert i mediet på tilsvarende grunnlag.

I høringsnotatet foreslo departementet å videreføre redaktørens særlige erstatningsansvar for privatlivskrenkelser i skadeserstatningsloven § 3-6. Departementet gikk inn for å gjøre ansvaret teknologinøytralt ved å ta inn en særregel om erstatningsansvar i en ny medieansvarslov. Departementet foreslo samtidig å gjeninnføre det tilsvarende strenge erstatningsansvaret som tidligere gjaldt for ærekrenkelser, og inkludere dette i samme bestemmelse. Forslaget åpner for at skyldkravet i skadeserstatningsloven § 3-6 kan endres til et rent uaktsomhetsansvar, tilsvarende § 3-6 a om ærekrenkelser.

Etter departementets syn gir høringen grunnlag for å gå videre med forslaget i høringsnotatet. De samme argumentene som taler for å videreføre et strengt strafferettslig redaktøransvar, taler også for å videreføre et tilsvarende strengt erstatningsansvar for redaksjonelt innhold i

mediene. Som leder av den redaksjonelle virksomheten har redaktøren mulighet til å hindre publisering av rettsstridig innhold. Et strengt erstatningsrettslig uaktsomhetsansvar for redaktøren kan derfor virke disiplinerende på samme måte som straffansvaret. Erstatningsansvar er også mer aktuelt i praksis enn et straffansvar.

Etter at ærekrenkelser ble avkriminalisert ved ikrafttredelsen av ny straffelov i 2015, kan en journalist bli dømt til å betale erstatning for ærekrenkende utsagn publisert i et medium, mens den ansvarlige redaktøren ikke kan holdes ansvarlig med mindre han har vært involvert på en slik måte at han konkret kan bebreides for publiseringen. Departementet viser til at redaktøren i kraft av sin funksjon har beslutningsmyndighet over hva som skal publiseres i mediet. Det kan derfor virke urimelig og inkonsekvent at journalister som har arbeidet med en sak for et medium, kan holdes erstatningsansvarlig for publisering av en ærekrenkelse, mens redaktøren går fri med mindre han konkret har opptrådt uaktsomt. Departementet fastholder derfor forslaget om å gjeninnføre et erstatningsrettslig redaktøransvar for ærekrenkelser, tilsvarende det som gjelder for privatlivskrenkelser.

Som følge av forslaget til ny bestemmelse i medieansvarsloven om redaktørens sivilrettslige erstatningsansvar foreslår departementet at skyldkravet i skadeserstatningsloven § 3-6 første ledd angis som uaktsomhet. Tillegget «eller vilkårene for straff er oppfylt» foreslås dermed opphevet. Samtidig gjøres det en mindre språklig justering for å bringe bestemmelsen i samsvar med § 3-6 a om erstatning for ærekrenkelser.

Bestemmelsen om redaktørens særlige erstatningsansvar er inntatt som § 10 i lovforslaget.

1.15 Eier og utgivers erstatningsansvar og foretaksstraff

Eier og utgivers identifikasjonsansvar

Skadeserstatningsloven § 3-6 tredje ledd om privatlivskrenkelser fastsetter at der «noen som har handlet i tjenesten til en eier eller utgiver av et massemedium», blir holdt erstatningsansvarlig etter første ledd, «hefter også utgiveren eller eieren for erstatningen». Det samme gjelder oppreisning, «med mindre retten av særlige grunner fritar dem». Bestemmelsen åpner også for at eier og utgiver ut fra et rimelighetsskjønn kan dømmes til å betale en høyere oppreisningssum enn den umiddelbare skadevolderen. Tilsvarende gjelder for ærekrenkelser, jf. § 3-6 a tredje ledd. Loven pålegger dermed eier og utgiver et objektivt ansvar, ikke ulikt arbeidsgiveransvaret i skadeserstatningsloven § 2-1. Det særegne er at eier og utgiver også blir ansvarlig for skadelidtes krav på oppreisning for personkrenkelsen, noe det alminnelige arbeidsgiveransvaret ikke gir mulighet for, jf. Rt. 1995 side 209.

I høringsnotatet foreslo departementet å videreføre det erstatningsrettslige identifikasjonsansvaret for eier og utgiver av et massemedium ved å gi en ny bestemmelse i medieansvarsloven.

Høringen gir grunnlag for å opprettholde forslaget om å videreføre eier og utgivers erstatningsansvar i skadeserstatningsloven § 3-6 tredje ledd ved å flytte reglene over i ny medieansvarslov. Dermed avklares også spørsmålet om hvilke medier som omfattes av identifikasjonsansvaret, noe som har vært uklart etter gjeldende rett.

Ansvarer innebærer at dersom en journalist eller redaktør kan holdes erstatningsansvarlig for en ærekrenkelse eller privatlivskrenkelse som er publisert i mediet, så hefter også eier og utgiver for erstatningen. At eier og utgiver ilegges et slikt «identifikasjonsansvar», er blant annet begrunnet i at mediet bidrar til å utbre krenkelsen og normalt også har en kommersiell interesse i dette. Det vil derfor være lite rimelig at en redaktør eller journalist, som har handlet på mediets vegne, må bære tapet alene. Mediets distribusjon av ytringene både realiserer og forsterker konsekvensene av den feilen som er begått, noe som gjør et solidaransvar naturlig. For den som er krenket, vil muligheten til også å holde eier og utgiver ansvarlig ofte være en klar fordel, ettersom disse ofte vil ha større økonomiske ressurser enn den enkelte redaktør eller journalist. Gitt reglenes formål og begrunnelse legger departementet til grunn at identifikasjonsansvaret også som utgangspunkt omfatter et eventuelt ansvar redaktøren eller andre som handler på vegne av mediet, måtte bli ilagt for brukergenerert innhold. Det vises til lovforslaget § 11.

Foretaksstraff

Straffeloven § 27 hjemler bruk av foretaksstraff. Etter bestemmelsen kan et foretak straffes når et straffebud er overtrådt av noen som «har handlet på vegne av» foretaket. Dette gjelder selv om ingen enkeltpersoner har utvist skyld. Bestemmelsen åpner opp for et skjønn fra rettens side; domstolen kan, men må ikke straffe foretaket. I straffeloven § 28 er det fastsatt nærmere momenter som retten må ta stilling til i sin vurdering av om foretaksstraff skal ilegges, og ved utmålingen av straff.

De fleste av høringsinstansene som uttaler seg om spørsmålet, ønsker et eksplisitt unntak fra bestemmelsene om foretaksstraff for medieforetak. Riksadvokaten mener at et slikt unntak ikke er nødvendig.

Departementet opprettholder standpunktet i høringsnotatet om at det ikke bør innføres noe eget unntak fra foretaksstraff for medieforetak.

Som departementet pekte på i høringsnotatet, har argumentet om at et unntak vil medføre avgrensingsproblemer, mindre betydning dersom det gis i en ny medieansvarslov. Spørsmålet om hvilke medier som omfattes av et unntak, måtte i så fall knyttes opp mot lo-

vens virkeområde. Derimot ville det fortsatt være nødvendig å avgrense mot straffbare forhold som ikke er direkte knyttet til den publisistiske virksomheten, slik som ved overtredelser av for eksempel arbeidsmiljøloven og skatte- og avgiftslovgivningen. Her kan det tenkes å oppstå vanskelige grensetilfeller, for eksempel der redaktører og journalister begår lovbrudd som har større eller mindre tilknytning til den journalistiske virksomheten. Slik sett kan det være å foretrekke at rettsstillingen beror på domstolspraksis framfor en eksplisitt lovregel.

Departementet kan heller ikke se at det er påvist noe konkret behov for en slik bestemmelse. Departementet understreker likevel at tungtveiende prinsipielle hensyn taler mot foretaksstraff overfor medieforetak, slik at terskelen for å anvende dette bør være svært høy. Departementet forutsetter at den strenge linjen som her har utviklet seg i rettspraksis, videreføres.

1.16 Ansvarsfrihet for mediens tekniske medvirkere

Lovgivningen oppstiller enkelte unntak fra de alminnelige ansvarsreglene for tekniske medvirkere og distributører av andres ytringer.

I høringsnotatet foreslo departementet å utvide straffritaket for mediens tekniske medvirkere til også å omfatte andre straffbare ytringer enn privatlivskrenkelses, slik som for eksempel hatefulle ytringer. Departementet foreslo å erstatte straffeloven § 267 andre ledd med en ny generell bestemmelse i medieansvarsloven om fritak for straff for mediens tekniske medvirkere. Dette vil samtidig gi bestemmelsen et teknologinøytralt virkeområde, i motsetning til straffeloven § 267 andre ledd. Departementet gikk likevel inn for å opprettholde det tilsvarende fritaket for mediens tekniske medvirkere i straffeloven § 236 andre ledd om ulovlig utbredelse av grove voldsskildringer, og viste til at denne regelen dels er begrunnet i andre hensyn.

Departementet gikk også inn for å inkorporere det sivilrettslige ansvarsfritaket etter skadeserstatningsloven § 3-6 andre ledd i den nye bestemmelsen. Endelig foreslo departementet av pedagogiske grunner en henvisning i § 3-6 til de særlige reglene i medieansvarsloven.

Forslaget i høringsnotatet om å innta en bestemmelse i medieansvarsloven om fritak for straffe- og erstatningsansvar for mediens tekniske medvirkere og distributører har gjennomgående fått støtte, og departementet opprettholder derfor forslaget.

Det er hensynet til ytringsfriheten som begrunner reglene. Dersom det å trykke en avis, filme/klippe en kringkastingssending eller lignende kunne medføre straffe- eller erstatningsansvar for innholdet, ville få personer vært villig til å ta på seg risikoen ved å yte slik teknisk bistand. Et rettslig ansvar for den tekniske hjelpe-

ren kunne dermed hindret ytringen fra å bli formidlet. Det ville også kunne innebære en oppfordring til en form for privat sensur ved at tekniske tilretteleggere kunne nekte å formidle kontroversielt eller «risikabelt» innhold. Likevel er det nok slik at reglene først og fremst har en klargjørings- og påminningsfunksjon.

Straffeloven § 267 andre ledd opprettholdes, men det kan være grunn til å vurdere på et senere tidspunkt om bestemmelsen bør endres slik at den også får et teknologinøytralt virkeområde.

Departementet har for øvrig foretatt mindre språklige endringer i bestemmelsen om ansvarsfrihet for mediens tekniske medvirkere, som er inntatt som § 12 i lovforslaget.

1.17 Ansvar for brukergenerert innhold

Det finnes i dag ingen særregulering av rettslig ansvar for ytringer i kommentarfelt eller andre former for brukergenererte fora på de redaktørstyrte journalistiske plattformene. I utgangspunktet gjelder derfor de alminnelige reglene for plassering av straffansvar og erstatningsansvar.

Departementet vurderte i høringsnotatet behovet for lovregler som endrer og/eller klargjør gjeldende rett når det gjelder ansvar for brukergenerert innhold på de redaktørstyrte journalistiske plattformene. I likhet med Medieansvarsutvalget konkluderte departementet med at det ikke bør gis regler som pålegger redaktøren et strengere ansvar for brukergenerert innhold enn det som følger av gjeldende rett.

Departementet mente likevel at det er behov for å klargjøre rettstilstanden, og drøftet hvordan dette kan gjøres i lys av det rettslige handlingsrommet Norge har etter EMK og EØS-avtalens ehandelsdirektiv.

Høringsinstansene er gjennomgående positive til regler som klargjør rettstilstanden.

Spørsmålet om redaktørens ansvar bør skjerpes

Departementet mener at det åpenbart vil tjene debattklimaet og det offentlige ordskiftet dersom samfunnsdebatten i stor grad kan foregå i fora som er åpne for alle, og hvor muligheten for sosial og offentlig kontroll er større enn i smale eller lukkede fora der det lettere kan oppstå ekkokammereffekter. I de uredigerte mediene er det heller ikke noen presseetiske normer eller selvjustis som kan disiplinere debatten. Høringen har vist bred oppslutning om dette prinsipielle standpunktet, og departementet opprettholder vurderingen av at redaktørens ansvar for brukergenerert innhold ikke bør skjerpes.

Departementet fastholder også vurderingen fra høringsnotatet om at lovgivningen bør bidra til å tydeliggjøre at redaktøren har en generell aktsomhetsplikt når det åpnes opp for brukergenerert innhold. Reguleringen bør bidra til å styrke de redaktørstyrte journalistis-

ke mediene som tilretteleggere for nettdebatten. Det er åpenbart at nettdebatter må vedlikeholdes dersom de skal ha en positiv samfunnsmessig betydning. Aktiv tilstedeværelse og moderering fra redaksjonelle medarbeidere kan utvilsomt gi et sunnere debattklima hvor flere tør og ønsker å ytre seg.

Handlingsrommet for regulering

Departementet legger til grunn at redaktørstyrte journalistiske plattformer kan være omfattet av ansvarsfritaket i ehandelsloven § 18, men det framstår som uklart i hvilket omfang. Det er også uklart om redaktøren personlig kan påberope seg disse reglene. Norges forpliktelser etter henholdsvis EMK og EØS-retten synes også å trekke i noe ulike retninger. Departementet drøftet derfor handlingsrommet for regulering i høringsnotatet og oppsummerer hovedkonklusjonene i proposisjonen.

Ansvarsfrihetsregel

Mens høringsinstansene som har uttalt seg, er enige i at det er behov for å klargjøre ansvarsreglene i loven, er det fortsatt uenighet om hvilke konkrete regler som bør gjelde.

Departementet opprettholder vurderingen om at rettstilstanden bør avklares ved å ta inn en ansvarsfrihetsregel etter modell av ehandelsloven § 18. Etter departementets vurdering er det naturlig at en slik regel ikke bare kommer til anvendelse på redaktøren, men også på andre medarbeidere der disse har fått fullmakt til å handle på vegne av redaktøren i spørsmål som omhandler brukergenerert innhold. Regelen vil bidra til en større bevisstgjøring av at både redaktøren og andre redaksjonelle medarbeidere har en generell aktsomhetsplikt når det gjelder håndtering av debattfora på de redaktørstyrte plattformene. Departementet mener en slik aktsomhetsplikt kan utledes både av EMK og av ehandelslovgivningen. En slik regel vil i tillegg gi redaktøren og andre medarbeidere som handler på vegne av redaktøren, trygghet mot å bli holdt ansvarlig for innhold som er publisert utenfor redaktørens ledelse og kontroll.

Bestemmelsen klargjør hvilke skyldkrav som gjelder både for straffansvar og erstatningsansvar, og fastsetter hva redaktøren må gjøre for å fri seg fra rettslig ansvar. Vilkårene for ansvarsfrihet gjenspeiler dermed den aktsomhetsplikten som følger med det å tilrettelegge for publisering av brukergenerert innhold.

Departementet legger til grunn at forslaget for alle praktiske formål innebærer en avklaring og kodifisering av gjeldende rett, uten å medføre en reell skjerping eller lemping av redaktørens ansvar.

Bortsett fra noen språklige endringer i ordlyden i andre ledd for å gjøre bestemmelsen lettere tilgjengelig, foreslås forslaget opprettholdt som § 13.

Plikter knyttet til brukergenerert innhold

Det er bred støtte til forslaget om å fastsette enkelte forpliktelser for redaktøren som kan bidra til å støtte opp under de presseetiske reglene for brukergenerert innhold. En slik form for samregulering som departementet her går inn for, er i samsvar med anbefalinger fra Europarådet på området. Departementet presiserer at pliktene som omhandles i lovforslaget, gjelder de redaktørstyrte mediens egne elektroniske plattformer/nettsteder, jf. uttrykket «i mediet» i lovforslaget.

Departementet fastholder at redaktøren bør pålegges å holde brukerskapt innhold klart adskilt fra redaksjonelt innhold.

Videre fastholder departementet at redaktøren bør pålegges en plikt til å opplyse brukerne om hvilke regler som gjelder for det brukergenererte innholdet i mediet, for eksempel om det gjelder begrensninger i hvilke ytringer som tillates, hvordan slike ytringer vil bli håndtert, og brukerens muligheter til å få vurderingen overprøvd.

Departementet opprettholder også forslaget om å pålegge redaktøren en plikt til å opplyse om og tilrettelegge for at brukerne kan varsle om, eller «flagge», ulovlig innhold.

Også interessene til den som opplever å få ulovlig brukergenerert innhold fjernet, må ivaretas. Departementet foreslår derfor at redaktøren i samme bestemmelse gis en plikt til å opplyse ytreren om ulovlig innhold som er fjernet eller sperret tilgangen til.

Departementet ser ikke behov for at brudd på disse pliktene skal kunne håndheves og sanksjoneres av offentlige myndigheter.

Det vises til lovforslaget § 6.

1.18 Imøtegåelsesretten

Straffeloven § 270 tredje ledd pålegger redaktøren en straffesanksjonert plikt til å innta imøtegåelser av en anførsel i et «blad eller tidsskrift», altså den trykte pressen. Elektroniske medier er ikke omfattet av bestemmelsen, heller ikke enkeltstående trykte publikasjoner slik som bøker.

I høringsnotatet foreslo departementet å erstatte den straffesanksjonerte bestemmelsen om imøtegåelsesrett i straffeloven § 270 tredje ledd med en ny teknologinøytral pliktbestemmelse i medieansvarsloven. Plikten var begrenset til redaksjonelt innhold, det vil si at man ikke kunne kreve imøtegåelser på redaksjonell plass av brukergenerert innhold. Departementet så ikke behov for å møte overtredelser av en slik plikt med straff eller andre sanksjoner. Forslaget ville også åpne for å oppheve kringkastingsloven § 5-1.

Samtlige av høringsinstansene som uttaler seg om forslaget, går imot eller uttaler seg kritisk til å gi en bestemmelse om imøtegåelsesrett i medieansvarsloven.

I lys av høringen legger departementet til grunn at de beste grunner taler for å frafalle forslaget om en lovbestemmelse om imøtegåelsesrett i medieansvarsloven.

Departementet opprettholder likevel forslaget om å oppheve straffeloven § 270 tredje ledd. Det er lite som tyder på at bestemmelsen har hatt noen særlig betydning i praksis.

Departementet anser det også som prinsipielt betenkelig å knytte straffansvar til redaktørens unnlattelse av å publisere en imøtegåelse. Et straffansvar vil være en sterk inngripen i redaktørens redaksjonelle uavhengighet.

Kringkastingsloven § 5-1 må opprettholdes av hensyn til forpliktelsene i AMT-direktivet. Det er likevel naturlig at departementet vurderer behov for endringer i denne bestemmelsen i forbindelse med den forestående revisjonen av kringkastingsloven.

1.19 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget antas ikke å medføre vesentlige administrative eller økonomiske konsekvenser for det offentlige. Det er ingen av forslagene som innebærer at et offentlig organ skal føre tilsyn etter loven.

For mediebransjen kan en avklaring, modernisering og samling av reglene i én lov redusere rettslig usikkerhet og forhindre unødige rettsprosesser. Departementet legger også til grunn at forslaget ivaretar politiske mål om et enklere regelverk.

En klargjøring av ansvarsreglene, og særlig utpekingen av redaktøren som sentralt ansvarspunkt, kan forebygge krenkelsener og gjøre det enklere for privatpersoner å ivareta sine rettigheter overfor mediene. Klargjøringen av ansvaret for brukergenerert innhold i redaktørstyrte journalistiske medier kan også forebygge krenkelsener, både ved å bevisstgjøre brukerne om deres eget rettslige ansvar og ved å klargjøre redaktørens aktsomhetsplikt knyttet til brukergenererte elementer i mediet.

Forslaget ivaretar Norges menneskerettsforpliktelser på området.

2. Komiteens merknader

2.1 Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, lederen Kristin Ørmen Johnsen, Anne Karin Olli og Tage Pettersen, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati og Silje Hjemdal, fra Senterpartiet, Åslaug Sem-Jacobsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, fra Venstre, Carl-Erik Grimstad, og fra Kristelig Folkeparti, Jorunn Gleditsch Lossius, merker seg at lovverket med de foreslåtte endringene blir en teknologinøytral særlov som tydeliggjør det journalistiske og redaksjonelle an-

svaret, samtidig som den redaksjonelle friheten styrkes. Den digitale utviklingen har gjort at det er på høy tid med en oppdatering av lovverket. Komiteen merker seg at det redaksjonelle ansvaret for ytringer på nett også får en klar lovmessig forankring. I en tid der ytringer og deltagelse i raskt tempo demokratiseres, er det avgjørende at de redaktørstyrte mediene har et klart og tydelige lovverk å forholde seg til, og at tilliten til redaktørstyrte medier er høy.

Komiteen merker seg at blant de organisasjoner som deltok på komiteens åpne høring i Stortinget 6. februar, var det bred tilslutning til hovedinnretningen på medieansvarsloven. Organisasjonene som deltok, var Norsk Journalistlag, Norsk Redaktørforening, Mediebedriftenes Landsforening og Norsk Presseforbund. Komiteen merker seg også at organisasjonene i hovedsak var enige i innspill til forbedringer i lovverket.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er glade for at regjeringen endelig har lagt fram en ny medieansvarslov, slik Stortinget ba regjeringen om for tre år siden. Disse medlemmer viser til at det var en enstemmig komité som stilte seg bak initiativet fra representanter fra Arbeiderpartiet i Dokument 8:102 S (2015–2016), og er kritiske til at regjeringen har brukt lang tid på å følge opp anmodningsvedtaket.

Arbeiderpartiet er opptatt av et sterkt redaktørinstittutt og godt kildevern. Bakgrunn for forslaget var at gjeldende lovverk hadde store mangler og ufullstendigheter, spesielt i en digital hverdag. Disse medlemmer mente det derfor var viktig å modernisere og tilpasse lovgivningen, spesielt siden stadig mer innhold publiseres på plattformer som faller utenfor redaktøransvaret. Den teknologiske utviklingen med publisering på nett døgnet rundt var også grunn til at det hastet med å bringe lovverket i tråd med dagens publiseringsteknologi.

Mediene gjennomgår betydelige utfordringer i overgangen til det digitale samfunn med endrede finansieringsmodeller og medievaner. Disse medlemmer er bekymret for at dette kan legge press på journalistikken og redusere mangfoldet. Høyt tempo og økte krav til lønnsomhet kan også utfordre den gode og grundige journalistikken, noe som i sin tur kan bidra til å svekke tilliten til mediene. Disse medlemmer mener det derfor er en viktig politisk oppgave å sørge for at mediepolitikken møter disse utfordringene.

En tydelig medieansvarslov er en viktig forutsetning for troverdige og gode medier. I en tid med stor informasjonsflyt, falske nyheter og større skepsis til institusjoner og medier er det viktig at leserne kan ha tillit til det som publiseres. Redaktørstyrte og ansvarlige medier møter også konkurranse fra plattformer som ikke følger de samme presseetiske reglene, og befolkningens tillit

til informasjonen de får, blir mindre. Da er det viktig med klare regler for hvem som er ansvarlig for det publiserte innholdet.

2.2 Samling av særregler i ny medieansvarslov

Komiteen støtter å samle de ulike særreglene fra mediefridomslova, straffeloven og skadeserstatningsloven i én lov. Dette vil gjøre lovverket mer tydelig og oversiktlig for både bransjen og publikum. Det er også positivt at loven gjøres teknologinøytral.

Komiteen merker seg at det ikke er foreslått å overføre reglene om kildevern fra prosesslovene, med begrunnelse i at disse reglene kan gjelde også andre aktører enn de som jobber for redaktørstyrte journalistiske medier. Det foreslås imidlertid å utrede en lovfestet taushetsplikt i tilfeller der kilden er lovet anonymitet. Dette støtter komiteen, som merker seg at en slik plikt vil ivareta kravene i Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 10 om at kildevernet også gjelder overfor andre offentlige myndigheter enn domstolene, for eksempel forvaltningsmessige kontrollorganer. Komiteen merker seg at i Sverige gjelder taushetsplikten i tillegg overfor visse private virksomheter som helt eller delvis er offentlig finansiert (innenfor skolevesen, omsorgssektoren og kollektivtrafikken). Komiteen registrerer at Norsk Journalistlag og Norsk Presseforbund ønsker et sterkere kildevern.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil peke på at organisasjonene viser til at dersom man skal få et like godt kildevern som i Sverige, må det innføres et etterforskningsforbud. Etterforskningsforbudet innebærer som utgangspunkt at ingen kan etterforske hvem som er den anonyme kilden. Det hjelper lite at en kilde har tillit til at journalisten ikke vil røpe vedkommendes identitet, dersom man risikerer at myndighetene likevel kan avdekke den. Disse medlemmer støtter disse innspillene og mener det er behov for et styrket kildevern. Disse medlemmer ber derfor regjeringen utrede et forbud mot etterforskning av hvem den anonyme kilden er.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, slår fast at vi allerede har et sterkt kildevern i Norge. Å innføre et særskilt forbud mot å etterforske mediens kilder ble vurdert av Justis- og beredskapsdepartementet i høringsnotat 24. september 2018, og det ble konkludert med at det ikke er grunnlag for å innføre et slik etterforskningsforbud i norsk rett. Lignende forslag har også blitt avvist tidligere i flere proposisjoner og utredninger. Flertallet mener det ikke vil være hensiktsmessig å innføre et system for kildevern som det svenske, spesielt når det kommer til etter-

forskningsforbudet. Det er uklart både hvor godt de svenske reglene fungerer, og hvor langt de rekker. Flertallet viser også til at Justis- og beredskapsdepartementet mente det ville være en rekke utfordringer forbundet med å avgrense et eventuelt etterforskningsforbud i norsk rett på en slik måte at man unngår uklarheter og urimelige konsekvenser. Flertallet støtter derfor ikke en innføring av en svensk modell for kildevern med etterforskningsforbud.

2.3 Virkeområde

Komiteen merker seg at i lovforslaget er virkeområdet definert slik at det er mediets formål og funksjon som er avgjørende for om et medium faller innenfor loven. I forslaget er det definert som at mediet må drive med både «produksjon og publisering». Komiteen merker seg at en rekke av høringsinstansene mener at en formulering der for eksempel nyhetsbyråer ikke omfattes av loven fordi de ikke selv driver publisering, er uheldig. Blant annet viser Mediebedriftenes Landsforening til at nyhetsbyråer som for eksempel NTB blir behandlet som om innholdet de leverer, har gjennomgått en journalistisk kvalitetskontroll av nyhetsredaksjonen som skal publisere innholdet. De viser også til at det å falle utenfor medieansvarslovens virkeområde vil kunne få konsekvenser for tilgang til sentrale journalistiske informasjonskilder, som domstol.no, folkeregisteret og lignende.

Komiteen understreker at selv om medieansvarsloven vil gi redaktørene et insentiv til effektiv kontroll og ledelse av redaksjonen, følger den journalistiske kvalitetskontrollen ikke først og fremst av lovverket. I stedet benyttes bransjereguleringer som Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakaten. Når en redaktør stoler på at stoff fra nyhetsbyråer er kvalitetskontrollert, tar redaktøren en kalkulert risiko basert på erfaringen med den aktuelle tilbyderen. Det er ikke slik at en redaktør vil kunne fraskrive seg ansvar for innhold i mediet ved å vise til at det er kjøpt fra et nyhetsbyrå eller en uavhengig produsent. Dette vil gjelde enten nyhetsbyråer omfattes av loven eller ikke.

Komiteen peker også på at Domstoladministrasjonen i sin praksis i dag har avgrenset tilgangen til presseudtrykk til medier som er omfattet av mediefridomslova. Denne loven foreslås nå sammenslått med medieansvarsloven og vil falle bort. Kriteriene er basert på en fortolkning av regelverket om offentlighet i rettspleien. Tilsvarende definerer forskriftene til folkeregisterloven begrepet «pressen» ved en henvisning til mediefridomslovas virkeområde. Komiteen merker seg at dette ikke er en konsekvens som følger direkte av mediefridomslova eller utkastet til medieansvarslov. I stedet har andre myndigheter benyttet en henvisning til mediefridomslova som en hensiktsmessig avgrensning av begrepet «presse». Komiteen vil understreke at verken gjel-

dende mediefridomslov eller forslaget til medieansvarslov er ment som noen generell «presselov» som definerer hvem som tilhører «pressen», eller som produserer journalistikk. Målet med forslaget er i stedet å avklare de særlige ansvarsspørsmålene som oppstår ved publisering av nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt til et publikum. Komiteen forutsetter derfor at heller ikke andre myndigheter uten videre kan henvisne til denne lovens virkeområde for å avgrense regler og ordninger som skal gjelde for pressen.

Komiteen mener det kan være hensiktsmessig at nyhetsbyråer som leverer det mediene som omfattes av medieansvarsloven, oppfatter som «kvalitetskontrollert innhold», kan holdes ansvarlig for stoffet de produserer. Samtidig bør man unngå en uklar ansvarssituasjon.

Komiteen fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede om medieansvarslovens virkeområde kan utvides til å omfatte nyhetsbyråer som leverer kvalitetskontrollert innhold, og hvordan dette kan gjøres uten å motvirke målet om å sikre et klart ansvarspunkt i mediene, og komme tilbake til Stortinget med sak på egnet vis innen vårsesjonen 2021.»

2.4 Redaktørplikt og ansvarsmodell

Komiteen merker seg at det i forslaget til lov ligger inne en videreføring av en lovfestet plikt til å opplyse om hvem som er redaktør i mediet. Dette gir enkeltpersoner, politi og rettsvesen et klart ansvarspunkt og gir redaktøren et personlig ansvar for det som publiseres. Komiteen merker seg at det blant organisasjonene som deltok på høring, er et ønske om å innføre et eneansvar for redaktøren, lik det de har i Sverige.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at et slikt eneansvar vil sikre at redaktøren ikke bare har styringsrett over hva som publiseres, men også ansvaret for lovligheten til det som er publisert.

Dette medlem mener det er tungtveiende grunner til å innføre et slikt eneansvar, og ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak der det foreslås innført eneansvar for redaktørene. Det vil sikre at ansvaret for selve publiseringen ligger hos den som har beslutningsmyndigheten, altså redaktøren.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener ikke det er grunnlag for eller ønskelig å innføre et eneansvar for redaktøren slik de har i Sverige. Et slikt eneansvar bryter med utgangspunktet i norsk rett, som er at rettslig ansvar plasseres hos den som konkret har foretatt den klanderverdige handlingen. Flertallet viser til at formålene bak det strafferettslige

redaktøransvaret kan oppnås uten å frata andre ansvaret for egne ytringer, og at et eneansvar for redaktøren ikke er noen forutsetning for et svært sterkt kildevern. Flertallet merker seg videre at det kun er Sverige blant de nordiske landene som har en modell med eneansvar. Eneansvarsmodellen innebærer også kompliserte avveiningsforhold rundt ansvarsavklaring i redaksjonene. Flertallet finner det ikke formålstjenlig å innføre eneansvar for redaktører.

2.5 Redaksjonell uavhengighet

Komiteen merker seg at det foreslås å videreføre reglene om redaksjonell uavhengighet i den nye medieansvarsloven. Det medfører at mediefridomslova kan oppheves i sin helhet.

2.6 Foretaksstraff

Komiteen merker seg organisasjonene på høring tok opp spørsmålet om foretaksstraff. I proposisjonen slås det fast at tungtveiende prinsipielle hensyn taler mot foretaksstraff. Det vises videre til at terskelen for å bruke dette bør være svært høy. Komiteen merker seg at organisasjonenes ønske om unntak fra foretaksstraff er begrunnet i hensyn til medienes rolle og med tanke på redaktørens uavhengighet.

Komiteen støtter prinsippet om at terskelen for å ilegge medievirksomheter foretaksstraff bør være svært høy. Dersom praksis for dette utvikler seg i motsatt retning, bør regjeringen se på regelverket på nytt og vurdere om slike virksomheter bør unntas fra straffeloven § 27.

2.7 Ansvar for brukergenerert innhold

Komiteen merker seg at proposisjonen følger Medieansvarsutvalget og foreslår ikke å pålegge redaktøren et strengere ansvar for brukergenerert innhold enn det som følger av gjeldene rett, men at rettstilstanden klargjøres. Komiteen viser til at en slik klargjøring gjøres gjennom å ta inn en ansvarsfrihetsregel etter modell av ehandelsloven. Det vil bidra til en bevisstgjøring av aktsomhetsplikten til redaktøren og de redaksjonelle medarbeidere som handler på redaktørens vegne når det gjelder håndtering av debattfora på redaktørstyrte plattformer. Komiteen merker seg at det fastsettes enkelte forpliktelser for redaktøren, og at disse er i samsvar med anbefalingene fra Europarådet. Dette innebærer blant annet å skille brukerskapt innhold fra redaksjonelt, plikt til å opplyse om regler for det brukergenererte innholdet og en plikt til å sikre brukere mulighet til å varsle om uheldig innhold.

2.8 Adgang til arenaer av offentlig interesse

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at lovforslaget skiller mellom redaktørstyrte journalistiske medier og andre medier. Disse medlemmer viser til at Norge de siste årene har fått

en rekke nye redaktørstyrte journalistiske medier, ofte omtalt som alternative medier, som f.eks. Resett er et eksempel på, og som har vært med på å øke mediemangfoldet.

Disse medlemmer er kjent med at de såkalte alternative mediene, selv om de er redaktørstyrte journalistiske medier, ved flere anledninger har opplevd å bli behandlet annerledes enn andre redaktørstyrte journalistiske medier hva gjelder tilgang til pressekonferanser og andre aktuelle arrangement av offentlig interesse i regi av offentlige organer.

Ettersom loven ikke skiller mellom ulike typer redaktørstyrte journalistiske medier, eller hvorvidt medie-redaksjoner er medlem av bransjeforeninger, mener komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, at staten og offentlige organer plikter å i størst mulig grad likebehandle alle redaktørstyrte journalistiske medier. Flertallet mener imidlertid at ikke alle redaktørstyrte journalistiske medier kan forvente tilgang til samtlige arenaer av offentlige interesser dersom plassbegrensninger eller andre praktiske hensyn setter begrensninger, og at en likebehandling ikke begrenser offentlige organers mulighet til å gå ut med informasjon av offentlig interesse i enkeltsituasjoner gjennom kontakt med et spesifikt valgt eller spesifikke valgte medier.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er på denne bakgrunn medforslagsstillere til forslaget nedenfor og viser til at eventuelle disputer om mediers tilgang til offentlige arenaer eksempelvis kan håndteres ved at medier ved avvisninger kan sende en sak til Sivilombudsmannen for vurdering av fremtidig tilgang. Disse medlemmer vil vise til at det i dag er Sivilombudsmannen som mottar klager ved nektelse av innsyn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at staten og offentlige organer likebehandler redaktørstyrte journalistiske mediers adgang til arenaer som er av offentlig interesse.»

3. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding A og B I fremmes av en samlet komité. B II fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

vedtak til lov

om redaksjonell uavhengighet og ansvar i redaktørstyrte journalistiske medier (medieansvarsloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

Loven skal legge til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale gjennom å sikre redaksjonell uavhengighet og etablere klare ansvarsforhold for innhold som blir publisert i redaktørstyrte journalistiske medier.

§ 2 Virkeområde

Loven gjelder for medier som driver regelmessig journalistisk produksjon og publisering av nyheter, aktualitetsstoff, samfunnsdebatt eller annet innhold av allmenn interesse.

Loven gjelder ikke for medier som har markedsføring som hovedformål.

§ 3 Definisjoner

I denne lov forstås med

- redaktør: fysisk person som treffer avgjørelse om innholdet i mediet eller om del av dette.
- utgiver: fysisk eller juridisk person som i egenskap av eier har det økonomiske og administrative ansvaret for å utgi mediet.
- redaksjonelt innhold: ytring som er publisert under redaktørens ledelse og kontroll. Markedsføring regnes ikke som redaksjonelt innhold.
- brukergenerert innhold: ytring som en mediebruker har publisert utenfor redaktørens ledelse og kontroll.

Kapittel 2 Plikter ved publisering

§ 4 Plikt til å utpeke redaktør

Utgiver av et medium som er omfattet av loven plikter å utpeke redaktør for mediet.

§ 5 Opplysningsplikt

Redaktøren skal sørge for at det er opplyst i mediet hvem som er redaktør.

Redaktøren skal sørge for at mediebrukerne har tilgang til navn, adresse, elektronisk postadresse og øvrige opplysninger som gjør det mulig å komme i direkte kontakt med mediet.

§ 6 Plikter knyttet til brukergenerert innhold

Redaktøren skal sørge for å holde brukergenerert innhold klart adskilt fra redaksjonelt innhold i mediet og opplyse om hvilket innhold som er brukergenerert.

Dersom mediet har regler for brukergenerert innhold, skal redaktøren opplyse om reglene og hvordan de håndheves.

Redaktøren skal tilrettelegge for varsling om ulovlig brukergenerert innhold. Dersom brukergenerert innhold fjernes eller tilgangen til innholdet sperres fordi det anses ulovlig, skal redaktøren så langt det er mulig varsle ytreren og opplyse om klagemuligheter.

Kapittel 3 Redaksjonell uavhengighet

§ 7 Redaksjonell uavhengighet

Redaktøren skal innenfor rammen av mediets grunnsyn og formål lede den redaksjonelle virksomheten og ta avgjørelser i redaksjonelle spørsmål.

Utgiver, eier eller øvrig selskapsledelse kan ikke instruere eller overprøve redaktøren i redaksjonelle spørsmål, og kan heller ikke kreve å få gjøre seg kjent med skrift, tekst eller bilde, eller høre eller se programmateriale, før det blir gjort allment tilgjengelig.

Bestemmelsene i første og andre ledd kan ikke fravikes gjennom avtale eller annet rettsgrunnlag til ugunst for redaktøren.

Kapittel 4 Rettslig ansvar for innholdet

§ 8 Hovedregel om straff- og erstatningsansvar

Den som ytrer seg eller medvirker til publisering av en ytring, er straffe- og erstatningsrettslig ansvarlig for innholdet etter lovgivningens alminnelige regler.

§ 9 Redaktørens særlige straffansvar for redaksjonelt innhold og markedsføring

Redaktøren er strafferettslig ansvarlig for publisering av redaksjonelt innhold og markedsføring dersom det ville pådratt redaktøren straffansvar etter noen annen lovbestemmelse om han eller hun hadde kjent til innholdet.

Dersom redaktøren godtgjør at han eller hun ikke kan lastes for manglende kontroll med innholdet eller ledelse av redaksjonen, kan redaktøren ikke holdes ansvarlig etter første ledd.

Straff etter første ledd er bot eller fengsel inntil seks måneder. Det kan ikke idømmes strengere straff enn etter den lovbestemmelse som ville ha vært anvendelig om redaktøren hadde kjent til innholdet.

Medvirkning straffes ikke.

§ 10 Redaktørens særlige erstatningsansvar for redaksjonelt innhold og markedsføring

Redaktøren er erstatningsansvarlig for publisering av redaksjonelt innhold og markedsføring etter skadeserstatningsloven §§ 3-6 og 3-6 a, som om han eller hun hadde kjent til innholdet.

Dette gjelder likevel ikke dersom redaktøren godtgjør at han eller hun ikke kan lastes for manglende kontroll med innholdet eller ledelse av redaksjonen.

§ 11 Eier eller utgivers erstatningsansvar

Er noen som har handlet i tjenesten til en eier eller utgiver av mediet erstatningsansvarlig etter skadeserstatningsloven §§ 3-6 eller 3-6 a, hefter også eieren eller utgiveren for erstatningen. Det samme gjelder oppreisning, med mindre retten av særlige grunner fritar dem. Eieren eller utgiveren kan også pålegges slik ytterligere oppreisning som retten finner rimelig.

§ 12 Straffe- og erstatningsrettslig ansvarsfrihet for mediens tekniske medvirkere

Den som på vegne av et medium bare har medvirket til å utbre en ytring ved teknisk forberedelse, framstilling eller distribusjon av mediet, kan ikke straffes for dette.

Medvirkere som nevnt i første ledd kan heller ikke ilegges erstatningsansvar etter skadeserstatningsloven §§ 3-6 eller 3-6 a.

§ 13 Straff- og erstatningsansvar for brukergenerert innhold

Redaktøren, eller den som handler på vegne av redaktøren, kan bare straffes for ulovlig brukergenerert innhold i mediet dersom han eller hun har utvist forsett. For å holdes erstatningsansvarlig, må han eller hun ha utvist grov uaktsomhet.

Redaktøren, eller den som handler på vegne av redaktøren, kan ikke holdes ansvarlig etter første ledd dersom han eller hun uten ugrunnet opphold etter at vilkårene for ansvar forelå, treffer nødvendige tiltak for å fjerne eller sperre tilgangen til den ulovlige ytringen.

Kapittel 5 Ikrafttredelse og endringer i andre lover

§ 14 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Fra den tid loven trer i kraft, oppheves lov 13. juni 2008 nr. 41 om redaksjonell fridom i media.

§ 15 Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning gjøres følgende endringer:

§ 3-6 første ledd skal lyde:

Den som *uaktsomt* har krenket privatlivets fred, *skal yte* erstatning for den lidte skade og slik erstatning for tap i fremtidig erverv som retten under hensyn til den utviste skyld og forholdene ellers finner rimelig. Han kan også pålegges å betale slik erstatning (oppreisning) for skade av ikke-økonomisk art som retten finner rimelig. I dom som går ut på straff, kan retten pålegge domfelte å betale til fornærmede et beløp til kunngjøring av dommen.

§ 3-6 andre og tredje ledd oppheves.

§ 3-6 a tredje ledd oppheves.

2. I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff oppheves §§ 269 og 270.

B.

I

Stortinget ber regjeringen utrede om medieansvarslovens virkeområde kan utvides til å omfatte nyhetsbyråer som leverer kvalitetskontrollert innhold, og hvordan dette kan gjøres uten å motvirke målet om å sikre et klart ansvarspunkt i mediene, og komme tilbake til Stortinget med sak på egnet vis innen vårsesjonen 2021.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at staten og offentlige organer likebehandler redaktørstyrte journalistiske mediers adgang til arenaer som er av offentlig interesse.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 28. april 2020

Kristin Ørmen Johnsen

leder

Freddy André Øvstegård

ordfører

